

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк1/16

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

для здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня «доктор філософії»
спеціальності 081 «Право»

освітньо-наукова програма «Право»

факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
філософсько-історичних студій
та масових комунікацій
протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

 Вадим СЛЮСАР

Гарант освітньо-наукової програми

 Віталій ЦИМБАЛЮК

Розробник: д.філос.н., доц., завідувач кафедри філософсько-історичних студій
та масових комунікацій СЛЮСАР Вадим

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	<i>Екземпляр № 1</i>	<i>Арк2/16</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» спеціальності 081 «Право» розроблена відповідно до освітньо-наукової програми «Право» від 11 серпня 2023 р. (наказ № 399/од) та затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 31 серпня 2023 р., протокол № 11.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк3/16

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-науковий ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Загальна кількість годин –90		Семестр	
		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 5,25	Освітньо-науковий ступінь: «доктор філософії»	Лекції	
		24 год.	10
		Практичні	
		24 год.	10
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		42 год.	70 год.
Індивідуальні завдання: -			
Вид контролю: екзамен			

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47% самостійної та індивідуальної роботи.

для заочної форми навчання – 22 % аудиторних занять, 78 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк4/16

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітня компонента «Філософія науки» належить до обов'язкових освітніх компонент навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», освітньо-наукової програми «Право».

Метою дисципліни є оволодіння здобувачами вищої освіти філософськими основами та методологією наукового пізнання, розуміння сутності та специфіки наукових досліджень, їх структуру, ідеали, норми й цінності.

Предметом дисципліни є закономірності та тенденції наукового пізнання як особливої діяльності щодо виробництва наукових знань, наука як соціальний інститут, наука в системі вищої освіти.

Завдання:

- засвоєння теоретичних знань про закономірності та тенденції наукового пізнання;
- освоєння стилю наукового мислення;
- формування вміння використання отриманих знань в наукових дослідженнях за спеціальністю «Право»;
- формування науково-методологічного світогляду через вивчення специфіки наукових знань та наукової картини світу;
- розуміти зміст філософії техніки та особливості технічної наукової діяльності.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**:

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні здобути такі **результати навчання**:

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.

РН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк5/16

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

1. Філософія науки як спеціальна філософська дисципліна.

Предмет філософії науки. Етапи її розвитку. Основні функції філософії науки. Діалектика сучасної науки та філософії.

2. Природа науки.

Наука як особливий тип знання. Атрибутивні характеристики наукового знання. Співвідношення науки і філософії. Наукове і міфологічне знання. Наукове і повсякденне знання. Наукове і релігійне знання. Наукове і позанаукове знання.

3. Стадії розвитку науки.

Антична наука. Арістотель як перший філософ науки, як засновник формальної логіки. Наука в епоху Середньовіччя. Новоевропейський період розвитку науки: а) класичний етап; б) некласична наука; в) постнекласична наука. Роль експериментального методу у розвитку науки. Коперникова революція в науці. Метафізичне обґрунтування наукового дослідження Декартом.

4. Філософія науки XIX-XX ст.

Роль позитивізму, емпіріокритицизму, неопозитивізму, постпозитивізму у становленні філософії науки. Концепція наукового пізнання Е. Маха. Природна концепція світу Р. Авенаріуса. «Логічний атомізм» Б. Рассела. Концепція «мовних ігор» Л. Вітгентштейна. Концепція теоретичного реалізму П. Фейєрабенда. Вчення про теорію як форму наукового пізнання К. Поппера. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса.

5. Особливості наукової діяльності. Етика науки.

Мова науки. Соціокультурна сутність науки. Наука і мораль. Етика науки. Персональна етика вченого. Основні функції науки. Етичні проблеми в контексті новітньої біотехнології, етика генно-інженерних досліджень. Структура етичного регулювання наукових досліджень.

6. Структура наукового знання.

Емпіричний і теоретичний рівні наукового знання. Загальнонаукові і загальнологічні форми наукового знання. Наукове поняття. Науковий закон. Наукова модель. Емпіричні форми наукового знання. Емпіричний закон. Теоретичні форми наукового знання. Ідеалізація. Теоретичний закон. Наукова проблема. Наукова гіпотеза. Наукова картина світу. Теорія як ідеал наукового пізнання. Наукова теорія як складна система. Теорія і реальність. Дисциплінарна структура науки. Класифікація наук.

7. Методологія наукового пізнання.

Науковий метод на різних рівнях наукового пізнання. Наукові методи, методологічні принципи й інші регулятиви наукової діяльності. Емпіричні і теоретичні методи наукового пізнання (дослідження). Емпіричні методи наукового пізнання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк6/16

Наукове спостереження. Вимірювання. Науковий експеримент. Теоретичні методи наукового пізнання. Ідеалізація. Уявний експеримент. Аксиоматичний метод. Формалізація. Математичне моделювання. Метод гіпотез і гіпотетико-дедуктивний метод. Загальнологічні методи наукового дослідження. Абстрагування. Порівняння. Аналіз і синтез. Індукція. Аналогія. Моделювання. Методологія науки і наукова раціональність. Фундаментальні і прикладні дослідження в науці. Структурно-функціональний аналіз як науковий метод. Методологія герменевтичного аналізу. Феноменологічна методологія науки. Методологічний плюралізм у філософії постмодернізму.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

8. Наука як соціальний інститут.

Наука як соціокультурний феномен. Історичний розвиток інституційних норм наукової діяльності. Еволюція способів трансляції наукових знань. Наука, людина, повсякденність. Наука як відповідь на людські потреби. Наука і економіка. Наука і влада. Проблема державного регулювання науки.

9. Наукові традиції та наукові революції.

Взаємодія традицій і виникнення нового знання. Проблема наукових традицій. Різноманіття наукових традицій. Наукові революції як перебудова підстав науки. Глобальні революції і зміна типів наукової раціональності. Відкриття раціональності в філософії античності. Концепція розвитку наукового знання К. Поппера. Концепція «наукових революцій» Т. Куна. Перша наукова революція і формування наукового твань раціональності. Друга наукова революція і зміни в типі раціональності. Третя наукова революція і формування нового типу раціональності. Четверта наукова революція: тенденції повернення до античної раціональності.

10. Філософські засади сучасної наукової картини світу.

Цілісність, ціле та тотальне ціле як типи цілісності систем, що самоорганізуються. Тотальне ціле як результат самоорганізації. Живе як четвертий квантовий рівень організації природи. Філософські засади сучасної наукової картини світу: причинність і детермінізм. Філософська критика лапласівського детермінізму. Синергетика. Самоорганізація як спонтанне виникнення цілісних складних утворень в однорідному до цього середовищі. Математичні моделі динамічного хаосу. Філософські засади сучасної наукової картини світу: простір і час.

11. Особливості сучасного етапу розвитку науки.

Головні характеристики сучасної, постнекласичної науки. Освоєння синергетичних систем, що саморозвиваються, і нові стратегії наукового пошуку. Глобальний еволюціонізм і сучасна наукова картина світу. Осмислення зв'язків соціальних і внутрішньо наукових цінностей як умова сучасного розвитку науки. Етичні проблеми науки ХХІ ст. Постнекласична наука і зміна світоглядних орієнтацій техногенної цивілізації. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Роль науки в подоланні сучасних глобальних криз.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк7/16

12. Філософське осмислення глобальних проблем сучасності. Наука і сучасна система вищої освіти.

Глобальні проблеми людства. Різноманіття філософських підходів до досягнення глобальних проблем. Глобальні проблеми сучасності та постнекласична методологія. Наука, техніка, технологія. Взаємозв'язок техніки і науки. Техніка як соціокультурний феномен. «Технократична концепція» та її критика. Концепція сталого розвитку суспільства. Роль науки у вивченні та розв'язанні глобальних проблем. Ноосферна стратегія сталого розвитку. Економіка в контексті глобальних проблем. Болонський процес як процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи. Історія розвитку Болонського процесу. Зміст і головні складові Болонського процесу. Учасники Болонського процесу. Організація наукової та педагогічної діяльності в ЗВО Європи. Еразмус як програма обмінів студентів, викладачів та науковців країн-членів Євросоюзу. Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті.

13. Філософські засади професійної діяльності науково-педагогічних працівників.

Професійні компетентності науково-педагогічного працівника. Кваліфікаційні вимоги до науково-педагогічного працівника. Правові основи діяльності науково-педагогічних працівників вищої школи. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до викладача вищої школи Теоретичні основи професійного розвитку та кар'єрного зростання науково-педагогічних працівників в умовах інтеграції вищої освіти і науки. Управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників на основі компетентнісного підходу. Основні завдання системи та процедури забезпечення якості вищої освіти, Система стандартів вищої освіти. Місце наукової діяльності викладача у методичному забезпеченні навчального процесу. Напрямки структурного реформування вищої освіти України з огляду на Болонський процес. Філософія вищої освіти. Сучасні теорії освіти: біхевіоризм, неопрогресивізм, есенціалізм, конструктивізм, критична педагогіка. Проблеми філософії освіти: логіка та критичне мислення, трансформативна освіта, навчання та освіта дорослих, освіта за спеціальністю «Менеджмент».

14. Філософські проблеми досліджень у галузі права.

Онтологічні засади права: буття права, правова реальність і правовий порядок. Гносеологічні проблеми пізнання права: істина, інтерпретація і правове розуміння. Аксиологія права: цінності справедливості, свободи, рівності та прав людини. Співвідношення природного і позитивного права в сучасній юридичній теорії. Проблема нормативності: право як система норм і як форма соціальної регуляції. Філософія правової свідомості та правової культури. Методологічні підходи у філософії права: аналітичний, герменевтичний, критичний. Проблема легітимності та обґрунтування юридичної влади. Мораль і право: межі взаємодії та конфлікти нормативних систем. Сучасні виклики філософії права: глобалізація, біоетика, штучний інтелект, цифрове право.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк8/16

15. Філософія безпеки, війни та миру.

Безпека як базова цінність суспільства. Соціально-філософські витоки становлення концепту безпеки. Філософська природа концепції безпеки. Концепт «безпека» в історії філософії. Національна безпека як філософська категорія. Характеристика культурологічного рівня регуляції безпеки. Права людини та національна безпека. Природа та змістовні виміри війни і соціального насильства. Уявлення про війну та мир: від філософії стародавнього світу до німецької класичної філософії. Дослідження проблем війни і миру А. Тойнбі в межах цивілізаційної теорії та сутність війни у концепції «гри» Й. Гейзинги. Ідеї О. Шпенглера про цикли цивілізаційного розвитку та культурна детермінанта в циклічній теорії змін П. Сорокіна. Війни як наслідок взаємодії систем вищих цінностей суспільств та соціальна теорія революції П. Сорокіна. Війна і доля людства в екзистенціалізмі (Ф. Ніцше, Я. Буркгардт, К. Ясперс). Концепція «політичного реалізму» (неопозитивізм) та дихотомія «мир» і «війна» у площині міжнародних відносин. Принципові особливості збройних конфліктів (війн) у постіндустріальну епоху. Дестабілізація політичної та економічної ситуації як пріоритет у війнах постіндустріальної епохи. Гео економічна та інформаційна складова як сучасних військових стратегій. Сучасні тенденції воєнної глобалізації. Духовні основи сталого людського розвитку і безпеки суспільства. Соціально-психологічний рівень регуляції безпеки і сталого розвитку суспільства. Людство як суб'єкт сталого розвитку. Філософські засади сталого розвитку. Концепція сталого розвитку: еколого-економічна дилема. Проблеми глобальної справедливості та солідарної відповідальності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовний модуль 1. Філософія науки: історія становлення та теоретичні засади								
Тема 1 Філософія науки як спеціальна філософська дисципліна	5	1	1	3	6	1	–	5
Тема 2 Природа науки	5	1	1	3	6	1	–	5
Тема 3. Стадії розвитку науки	6	2	1	3	6	1	–	5
Тема 4. Філософія науки XIX-XX ст.	6	2	1	3	6	1	–	5
Тема 5. Особливості наукової діяльності. Етика науки.	6	2	1	3	6	–	1	5
Тема 6. Структура наукового знання.	6	2	1	3	6	1	–	5
Тема 7. Методологія наукового пізнання	6	2	2	2	6	1	1	4
Всього за змістовний модуль	40	12	8	20	42	6	2	34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк9/16

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовний модуль 2. Філософські основи сучасної науки								
Тема 8. Наука як соціальний інститут	7	1	2	4	6	1	1	4
Тема 9. Наукові традиції та наукові революції	6	1	2	3	6	1	1	4
Тема 10. Філософські засади сучасної наукової картини світу	7	2	2	3	6	–	1	5
Тема 11. Особливості сучасного етапу розвитку науки	6	1	2	3	6	–	1	5
Тема 12. Філософське осмислення глобальних проблем сучасності. Наука і сучасна система вищої освіти	7	2	2	3	6	–	1	5
Тема 13. Філософські засади професійної діяльності науково-педагогічних працівників	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 14. Філософські проблеми досліджень у галузі права	6	2	2	2	6	1	1	4
Тема 15. Філософія безпеки, війни та миру	5	1	2	2	6	–	1	5
Всього за змістовний модуль	50	12	16	22	48	4	8	36
Разом	90	24	24	42	90	10	10	70

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1 Філософія науки як спеціальна філософська дисципліна	1	–
2.	Тема 2 Природа науки	1	–
3.	Тема 3. Стадії розвитку науки	1	–
4.	Тема 4. Філософія науки XIX-XX ст.	1	–
5.	Тема 5. Особливості наукової діяльності. Етика науки.	1	1
6.	Тема 6. Структура наукового знання.	1	–
7.	Тема 7. Методологія наукового пізнання	2	1
8.	Тема 8. Наука як соціальний інститут	2	1
9.	Тема 9. Наукові традиції та наукові революції	2	1
10.	Тема 10. Філософські засади сучасної наукової картини світу	2	1
11.	Тема 11. Особливості сучасного етапу розвитку науки	2	1
12.	Тема 12. Філософське осмислення глобальних проблем сучасності. Наука і сучасна система вищої освіти	2	1
13.	Тема 13. Філософські засади професійної діяльності науково-педагогічних працівників	2	1
14.	Тема 14. Філософські проблеми досліджень у галузі права	2	1
15.	Тема 15. Філософія безпеки, війни та миру	2	1
Разом		24	10

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк10/16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1 Філософія науки як спеціальна філософська дисципліна 1. Діалектика сучасної науки та філософії.	3	5
2	Тема 2. Природа науки 1. Наука – ненаука: проблема демаркації. 2. Науковість знання.	3	5
3	Тема 3. Стадії розвитку науки 1. Становлення переднауки у стародавніх цивілізаціях .	3	5
4	Тема 4. Філософія науки XIX-XX ст. 1. Концепція «мовних ігор» Л. Вітгентштейна	3	5
5	Тема 5. Особливості наукової діяльності. Етика науки 1. Мова науки	3	5
6	Тема 6. Структура наукового знання 1. Теорія і реальність. 2. Дисциплінарна структура науки. 3. Класифікація наук.	3	5
7	Тема 7. Методологія наукового пізнання 1. Методологія науки і наукова раціональність. 2. Фундаментальні і прикладні дослідження в науці.	2	4
8	Тема 8. Наука як соціальний інститут 1. Проблема державного регулювання науки.	4	4
9	Тема 9. Наукові традиції та наукові революції 1. Відкриття раціональності в філософії античності.	3	4
10	Тема 10. Філософські засади сучасної наукової картини світу 1. Математичні моделі динамічного хаосу.	3	5
11	Тема 11. Особливості сучасного етапу розвитку науки 1. Осмислення зв'язків соціальних і внутрішньо наукових цінностей як умова сучасного розвитку науки.	3	5
12	Тема 12. Філософське осмислення глобальних проблем сучасності. Наука і сучасна система вищої освіти 1. «Технократична концепція» та її критика. 2. Техніка в контексті глобальних проблем. 3. Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті.	3	5
13	Тема 13. Філософські засади професійної діяльності науково-педагогічних працівників 1. Управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників.	2	4
14	Тема 14. Філософські проблеми досліджень у галузі права 1. Мораль і право: межі взаємодії та конфлікти нормативних систем. 2. Сучасні виклики філософії права: глобалізація, біоетика, штучний інтелект, цифрове право..	2	4
15	Тема 15. Філософія безпеки, війни та миру 1. Техніка як соціокультурний феномен.	2	5
РАЗОМ		42	70

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк11/16

7. Індивідуальні завдання

Підготовка рефератів та написання есе щодо проблемного питання за темою заняття.

Підготувати есе за темою «Осмислення поняття «(базове поняття Вашого дисертаційного дослідження)» в діахронному зрізі». В них відобразити, який зміст і які конотації отримувало це поняття в історії науки.

Теми рефератів:

- Знання та техніка у Стародавньому Єгипті.
- Знання та техніка майя.
- Перші зразки абстрагування і ідеалізації (Піфагор, Евклід).
- Антична медицина (Гіппократ, Гален)
- Пошук методу в епоху Відродження.
- Революція в природознавстві в кінці XIX ст. – початку XX ст. і формування некласичної науки.
- Теорія «онтологічної відносності» В.Куайна.
- Тематичний аналіз науки Дж.Холтона.
- Біоетика: основні принципи сучасної біоетики.
- Мова науки і природна мова.
- Роль парадоксів у науковому пошуку.
- Поняття «мультиверсум». Гіпотеза множинності всесвіту.
- Філософські та наукові концепції простору та часу.
- Моделі часу у сучасній науці
- Наука та повсякденність.
- Наука і влада.
- Проблема цінностей цивілізації майбутнього.
- Гра як спосіб пізнання.
- Концепція глобального еволюціонізму.
- Перспективи планетарних досліджень у XXI ст.
- Проект концепції сталого розвитку України: гуманітарна характеристика.
- Право як соціальний конструкт: філософські інтерпретації нормативної реальності.
- Проблема справедливості в сучасних теоріях права: від Арістотеля до Дж. Ролза.
- Філософські підстави прав людини: універсалізм і культурний релятивізм.
- Межі юридичного позитивізму: критика та альтернативні концепції права.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк12/16

8. Методи навчання

Результат навчання	Методи навчання
РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.	– Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота) – Ситуаційний метод
РН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.	– Наочні методи (демонстрація, ілюстрація) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

В основу системи оцінювання навчальної дисципліни покладено поточний та модульний контроль результатів навчання і принцип накопичення зароблених здобувачем вищої освіти балів.

Поточний контроль – це оцінювання засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу під час проведення аудиторних занять, при виконанні індивідуальної і самостійної роботи.

Контроль виконання самостійної роботи здобувачами здійснюється на практичних заняттях дисципліни.

Модульний контроль – це оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу змістових модулів. Модульний контроль проводиться у вигляді модульної контрольної роботи.

Підсумковий (семестровий) контроль:

1. Накопичення рейтингових балів в межах дисципліни проводиться в балах, які у підсумку переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

2. Загальна кількість балів на останньому занятті з навчальної дисципліни оприлюднюється здобувачам вищої освіти та виставляється в відомість обліку успішності академічних груп.

3. У випадку погодження здобувача вищої освіти з оцінкою поточної успішності, вона вважається остаточною, враховується як результат семестрового контролю і вноситься у залікову книжку.

4. У разі незгоди здобувача вищої освіти з результатами поточної успішності, оцінка з дисципліни виставляється за результатами дистанційного складання екзамену. До тестування допускаються здобувачі, які отримали 50 і більше балів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк13/16

5. У разі, якщо здобувач вищої освіти отримав від 0 до 59 балів, то в відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX” відповідно до шкали ЄКТС).

Способи перевірки досягнення програмних результатів навчання

В ході вивчення дисципліни досягнення програмних результатів навчання контролюється шляхом застосування наступних видів контролю:

Результат навчання	Методи контролю
1	2
РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.	– виконання практичних завдань (в тому числі, у цифровому освітньому середовищі); – виступ на практичних заняттях (з рефератом, презентацією, участь в дискусії); – робота в групі; – виконання завдань самостійної роботи (в тому числі, у цифровому освітньому середовищі); – поточне тестування (в тому числі, у цифровому освітньому середовищі); – взаємоконтроль, рецензування відповідей інших здобувачів вищої освіти
РН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.	– усне опитування; – виконання практичних завдань (в тому числі, у цифровому освітньому середовищі); – письмова контрольна робота (відповіді на запитання лекційного курсу, розв’язання філософських задач, написання есе); – виконання практичних завдань (в тому числі, у цифровому освітньому середовищі); – виступ на практичних заняттях (з рефератом, презентацією, участь в дискусії); – екзамен

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота															ІЗ	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	10	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк14/16

11. Рекомендована література

Основна література

1. Гоян І.М., Матвієнко І. С., Сторожук С.В., Філософія науки: навчальний посібник; за ред. С.В. Сторожук, 4-те видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 420 с.
2. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. Філософія науки: підручник; за ред. І. С. Добронравової. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. 255 с.
3. Луговий В. І., Саух П. Ю., Таланова Ж. В. (2022). Аспірантська підготовка як фактор університетської конкурентоспроможності: аналітичний огляд стану в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4136>
4. Максюта М., Соколова О. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез : монографія. Херсон : Олді-плюс, 2020. 310 с.
5. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634bf16c/content>
6. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник; О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e1d91e7-e582-4715-87c4-846d11702b07/content>
7. Поліщук І. Є., Галіченко М. В. Філософія та методологія науки у контексті сучасної університетської освіти. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2021. № 4. С. 146-152. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Perspekt_2021_4_21 .
8. Розман І. І. Філософія і методологія: динаміка розвитку науки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 1. С. 242-244. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2022_1_55 .
9. Саух П. Ю., Саух І. В. (2023). «Суспільство 5.0». Архітектоніка освіти в умовах п'ятої промислової революції: виклики та перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. № 5 (2), С. 1 – 7. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5223>
10. Філософія освіти : навчальний посібник. – 2-ге видання / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенко [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.
11. Griffen L. O., Ryzheva N. O. Artificial intellect and human nature. *Studies in history and philosophy of science and technology*. 2023. Vol. 32 № 1. Pp. 3 – 18. <https://vestnikdnu.dp.ua/index.php/ifnit/article/view/144/151>
12. Klepko S. Controversies in the Ukrainian field of philosophy of education. *Filosofiya Osvity. Philosophy of Education*, 2023. № 29 (1), 153–179. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-1-9>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк15/16

13. Slyusar V. M., Koval V. O. Advertising in the modern urban space: a socio-philosophical analysis. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2020. № 2(88). 146-156.

[https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(88\).2020.146-156](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(88).2020.146-156)

14. Slyusar V., Kozlovets M., Horokhova L., Chaplinska O. Phenomenon of targeted advertising in postpanoptic society. *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*. 2021. 8 (85). P. 48–56. doi: <https://doi.org/10.26661/hst-2021-8-85-05>

15. Slyusar V. M., Shkil L. L., Slyusar M. V. Substantive approach to the definition of «advertising»: philosophical and communicative aspect. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2021. 9 (86). P. 103 – 112. doi: [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(90\).2021.103-112](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(90).2021.103-112)

16. Yakovleva O., Slyusar V., Kushnir O., Sabovchyk A. New Trends in Scientific and Technological revolution (STR) and Transformation of Science and Education Systems in the Paradigm of Sustainable Development. *E3S Web of Conferences. EDP Sciences*. 2021 Vol. 277. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127706006>

Допоміжна література

1. Безтелесна Л. І., Печенюк А. В. Управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників : монографія. Рівне : НУВГП, 2016. 198 с.

2. Глобальні цілі сталого розвитку. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>

3. Гудков С. Філософія економіки: праксеологічне значення для України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 1. С. 45-55.

4. Замула І., Давидова І., Кірейцева Г., Корбут М., Травін В. Стратегія сталого розвитку: еколого-економічний аспект. Навчальний посібник. Житомир: ЖДТУ, 2017. 200 с.

5. Ільїн В. В. *Україна в парадигмі фінансово-економічних викликів цивілізації. В Цивілізаційний вибір України і соціальний прогрес.*, Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. С. 108-134.

6. Кадикало А. М. Аспекти трансформації орієнтирів наукового мислення. *Практична філософія*. 2016. № 4. С. 134 – 140.

7. Кубальський О. Впровадження в університетах наукової освіти і залучення талановитої молоді до науки. *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 2022. № 28(2). С. 118 – 128. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2022-28-2-6>

8. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.

9. Литовченко І. В. Віртуалізація соціальної реальності та соціальних інститутів в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія*. 2020. №. 1. С. 64-66. Режим доступу: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.33.15641>

10. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.08-05.01/ 081.00.1/ДФ/ ОК2-2023
	Екземпляр № 1	Арк16/16

11. Петькун С. М., Шеремета О. М., Пенцак П.В. Інформаційні комунікації як філософія бізнесу. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 4 (30). С. 123 – 128.
12. Рябченко В.І. Вища школа України в загальноцивілізаційному контексті: соціально-філософський аналіз з позицій світоглядно-компетентнісного підходу. [Монографія]. Київ: Фітосоціоцентр, 2015. 674 с.
13. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручник Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
14. Синяков С. В., Юрченко Е. А. Філософія та економічна наука. *Економіка та управління на транспорті*. 2016. Вип. 3. С. 154–160.
15. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів [Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С. В.]. Київ: НТУ, 2016. 184 с.
16. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
17. Чандрян Н. Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства. Київ: Наш формат, 2018. 280 с.
18. Ченбай Н. А. Трансформації духовної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2018. № 1, С. 129-132. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnau_f_2018_1_32.pdf
19. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. 177 с.
20. Яшук Т. І. Господарство як предмет аналізу в сучасній практичній філософії. *Філософська думка*. 2017. № 3. С. 24–40.
21. Laktionova A. Philosophy of Engineering and Design Technological Actions: Rationality, Argumentation, Modelling. *Filosofiya Osvity. Philosophy of Education*, 2023. № 29(1), 125–140. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-1-7>

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка» <http://eztuir.ztu.edu.ua/>
2. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>
3. Архів журналу «Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences» <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS>
4. Архів журналу «Humanities Studies» <http://humstudies.com.ua/issue/archive>
5. Архів журналу «Філософія освіти. Philosophy of Education» <https://philosopheducation.com/index.php/philed/issue/archive>